

מה אדם בוחר לומר כשנשארה לו רק שיחה אחת

משה יכול היה לסיים ברשימת הוראות. הוא בחר לסיים בשיר. מי שמבין מה נשאר מאיתנו אצל אנשים, מתחיל לומר דברים אחרים לגמרי.

דברים ל"ב, א' – נ"ב · פרשה 53 מתוך 54

מה קורה בפרשה

הפרשה כולה שירה אחת, וכך היא גם כתובה בספר תורה – **בשתי עמודות**, בצורה שאין לה מקבילה. משה פותח בפנייה לשמיים ולאֶרֶץ: "האזינו השמיים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי".

השיר מתאר את כל ההיסטוריה בבת אחת – מציאת העם במדבר, הטיפול בו, השפעה, השכחה, והתוצאה. יש בו דימוי אחד שנעשה מפורסם: **"כנשר יעיר קינו, על גוזליו ירחף – יפרוש כנפיו יקחהו, ישאֶהוּ על אֶבְרָתוֹ"**.

יש בו גם משפט שהוא המפתח לכל הספר: **"זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור – שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך"**. בסוף הפרשה עולה משה אל הר נבו, ומראים לו את הארץ מרחוק.

כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִינוֹ, עַל גּוֹזְלָיו יֶרְחָף – יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֶהוּ, יִשְׁאֶהוּ עַל אֶבְרָתוֹ.

דברים ל"ב, י"א · דוחף לעוף, ומרחף מתחת

שלוש נקודות

- מה שנועד להיזכר – נאמר בצורה שנזכרת.** "ולמדה את בני ישראל, שימה בפיהם". הוראה נשכחת; שיר נשאר. הצורה שבה נמסר מסר קובעת אם הוא ישרוד דור.
- שואלים את מי שהיה כאן קודם.** "שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך". חברה שאינה שואלת את הדור שלפניה נאלצת ללמוד מחדש כל מה שכבר נלמד, ובאותו מחיר.
- הורדה מדורגת, לא נטישה.** הנשר "יעיר קינו ועל גוזליו ירחף" – מפריח את הגוזל אך מרחף מתחתיו. מי שדוחף אדם צעיר לעצמאות בלי רשת, בדרך כלל מקבל אותו חזרה שבור.

משה · המילים האחרונות

עיון

היה לו יום אחד, והוא בחר לא לתת עוד הוראות.

אחרי חמישה חומשים של חוקים, מפקדים, טקסים ופרטים – **הדבר האחרון שמשאיר הוא שיר**. וזו בחירה, לא נסיבות. הוא היה יכול לסכם, לחזור על העיקר, לתת רשימת הנחיות למקרה חירום.

והנימוק ניתן במפורש קודם לכן: **"ולמדה את בני ישראל, שימה בפיהם"**. הטקסט הזה נועד להיכנס לפה של אנשים – כלומר, להיאמר, להישנן, להיזכר בעל פה.

וזו נקודה שנוגעת לכל אחד מאיתנו. אנחנו משקיעים את רוב האנרגיה בהוראות: מה לעשות, מה לא, איך נכון. ומה שבאמת נשאר אצל אנשים הוא כמעט תמיד משהו אחר לגמרי – משפט אחד שנאמר בטון מסוים, סיפור, רגע. **ואת זה כמעט אף פעם לא בחרנו מראש.**

מושגים בפרשה

צורת השירה	הצור תמים פועלו	הר נבו
בספר תורה נכתבת האזינו בשתי עמודות מקבילות, עם רווח באמצע. צורה מיוחדת שנקבעה בהלכה.	הפסוק השני בשירה, ומאז נאמר בהלוויות ובברכת "דיין האמת".	ההר שממנו הראו למשה את כל הארץ, "מגלעד עד דן". שם הוא מת, "ולא ידע איש את קבורתו".

סנהדרין ק"ב ע"א · נדרים ל"ח ע"א

בגמרא

שירה נכתבה "אריח על גבי לבנה" – צורה שנועדה לזיכרון.

הגמרא עוסקת בצורת הכתיבה המיוחדת של השירה בספר תורה – שתי עמודות עם רווח באמצע, כמו בנייה של לבנים. וזו אינה קישוט: הצורה עוזרת לזכור, כי היא מחלקת את הטקסט לצמדים.

וזה חלק מגישה רחבה יותר. חז"ל השקיעו מחשבה רבה באמצעי זיכרון – סימנים, ראשי תיבות, ניגונים וטעמים. הגמרא מלאה ב"סימנך" – משפט קצר שמסייע לזכור סדר של דברים.

ומה יוצא לנו מזה: זה תקף לכל דבר שאנחנו מנסים להעביר. שלושה כללים עושים את רוב העבודה: קצר יותר ממה שנוח לכם, בצורה שאפשר לחזור עליה, ועם משהו קונקרטי שנתפס בזיכרון. "אנחנו לא מדברים על אנשים שלא נמצאים בחדר" ייזכר; שלושה עמודים על תרבות ארגונית לא. וזה נכון גם לשיחה עם ילד בן שבע וגם לשיבת הנהלה.

האזינו · השירה שנשארה

סיפור

מה שנשמר מאדם הוא כמעט אף פעם לא מה שהוא תכנן שיישמר.

אפשר לבחון את הבחירה של משה במבחן פשוט: מה באמת נשאר. ורוב האנשים שיודעים לצטט משהו מהתורה בעל פה מצטטים שיר או סיפור – "שמע ישראל", "ואהבת לרעך", "כנשר יעיר קינו" – ולא סעיף מפורט.

וזה נכון לא רק לטקסטים. שאלו אנשים מה הם זוכרים מסבא או מסבתא שלהם, וכמעט אף אחד לא יתאר עצה. הם יתארו ניגון, רית, משפט אחד שחזר, ואיך הוא נהג לומר משהו.

משה, שידע שנשארה לו שיחה אחת, בחר להשקיע אותה בדיוק שם. לא בעוד הוראה שתישכח – אלא בשיר שנכנס לפה. וזו אולי העצה האחרונה שהוא נתן, בלי לומר אותה במפורש.

מבט קדימה

בסוף הפרשה עולה משה אל הר נבו, ורואה את הארץ מרחוק. הוא לא נכנס. וזה, בסופו של דבר, הסיפור של רוב מה שאנשים בונים.

כמעט כל דבר משמעותי נבנה בידי מי שלא ראה את התוצאה. מי שנטע עצים, מי שהקים בית ספר, מי שגידל ילד. והפרשה לא מציגה את זה כטרגדיה אלא כדרך שבה דברים עובדים: אחד מוביל ארבעים שנה, אחר נכנס. ומי שמסוגל לעשות משהו שלא הוא ייחנה ממנו – עושה בדרך כלל את הדבר הכי גדול שהוא יעשה בחייו.

שאל אביך וגדך, זקניך וימוריך לה.

דברים ל"ב, ז' · הוראה מפורשת לשאול את מי שהיה כאן קודם

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · שבועות ל"ט ע"א

למה מה שקורה לזולת נוגע גם אליך

קל לחשוב שמה שקורה לאדם אחר הוא "עניין שלו". חז"ל מלמדים אחרת: כולנו ערבים זה לזה, קשורים בגורל אחד – ומה שקורה לאחד נוגע, בסופו של דבר, בכולם.

כל ישראל ערבים זה לזה.

שבועות ל"ט ע"א

לקחת מזה: השבוע, שימו לב לרגע אחד שבו הנטייה הראשונה היא לומר "זה לא ענייני" – קושי של עמית, שכן, מישהו במצוקה קטנה. עצרו, ועשו דבר אחד קטן כאילו זה כן עניינכם: מילה, עזרה, תשומת לב. שימו לב שהמארג שכולנו בתוכו מתחזק בדיוק מהמעשים הקטנים האלה.

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה